

**TALABALARDA KASBIY SHAKLLANISH VA RIVOJLANISH
SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING PEDAGOGIK METODLARI**

Ashirova Jayron Altiboevna

Aniq va ijtimoiy fanlar universiteti psixologi

Annotatsiya: Ushbu maqolada talabalarda kasbiy shakllanish va rivojlanish samaradorligini oshirishga qaratilgan asosiy pedagogik metodlar ko'rib chiqiladi. Bu metodlar talabalarning o'z kasblariga bo'lgan qiziqishini oshirish, amaliy tajribalarini kengaytirish va ularning kasbiy ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, zamonaviy ta'limda innovatsion yondashuvlar va metodlarni qo'llash orqali talabalarning kasbiy shakllanish jarayonini yanada samarali amalga oshirish imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: talabalar, kasbiy shakllanish, rivojlanish, pedagogik yondashuvlar, kasbiy yo'nalishlar.

Zamonaviy ta'lim tizimida talabalarda kasbiy shakllanish va rivojlanish jarayoni muhim ahamiyatga ega. Talabalar o'z kasbiy yo'nalishlarini aniqlash, zarur ko'nikmalarni egallash va kelajakdagi faoliyatlariga tayyorlanish jarayonida turli pedagogik metodlardan foydalanishlari zarur. Ushbu jarayon nafaqat bilimlarni o'zlashtirish, balki shaxsiy va kasbiy ko'nikmalarni rivojlantirishni ham o'z ichiga oladi. Talabalarning kasbiy shakllanishi va rivojlanishi, ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Shuning uchun, ta'lim jarayonida samarali pedagogik metodlarni qo'llash, talabalarning o'z-o'zini anglashini, ijodkorligini va muammolarni hal qilish qobiliyatini oshirishga yordam beradi. Faol o'qitish metodlari talabalarning o'z-o'zini anglashini, fikrlashini va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Ushbu metodlarda talabalar kichik guruhlariga bo'linib, muayyan vazifalarni bajaradilar. Bu metod hamkorlik, muloqot va jamoaviy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Talabalarga real hayotdagi muammolarni hal qilish vazifalari beriladi. Bu metod talabalarning analitik fikrlashini va ijodkorligini oshiradi. Amaliy mashg'ulotlar talabalarning kasbiy rivojlanishiga bir qator ijobiy ta'sirlar ko'rsatadi. Amaliy mashg'ulotlar talabalarga nazariy bilimlarni real hayotdagi vaziyatlarda qo'llash imkonini beradi. Bu jarayon, olingan bilimlarni mustahkamlash va ularni amaliy ko'nikmalarga aylantirishga yordam beradi. Talabalar amaliy mashg'ulotlar davomida o'z kasbiy ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Ular turli vazifalarni bajarish orqali muayyan ko'nikmalarni egallashadi, masalan, muammolarni hal qilish, jamoada ishlash va muloqot qilish. Amaliy mashg'ulotlar talabalar uchun real ish muhitida tajriba orttirish imkoniyatini yaratadi. Bu tajriba ularning kelajakdagi ish faoliyatida muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam beradi. Amaliy mashg'ulotlar

talabalar o'z qobiliyatlarini va qiziqishlarini aniqlashga yordam beradi. Ular o'zlarining kuchli va zaif tomonlarini tushunib, kelajakdagi kasbiy yo'nalishlarini belgilashda yordam beradi. Bu jarayon, shuningdek, motivatsiyani oshiradi. Guruhli amaliy mashg'ulotlar talabalar o'rtasida muloqot va hamkorlikni rivojlantiradi. Bu, o'z navbatida, ijtimoiy ko'nikmalarni, jamoada ishlash qobiliyatini va liderlik sifatlarini oshiradi. Amaliy mashg'ulotlar davomida talabalar real muammolarni hal qilishga o'rganadilar. Bu jarayon, ularning analitik fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi va muammolarni samarali hal qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Amaliy mashg'ulotlar talabalar uchun professional tarmoqni kengaytirish imkoniyatini yaratadi. Ular amaliyot davomida mutaxassislar bilan tanishib, kelajakdagi ish imkoniyatlari haqida ma'lumot olishlari mumkin. Umuman olganda, amaliy mashg'ulotlar talabalarning kasbiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ular nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etish, amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish, tajriba orttirish va ijtimoiy ko'nikmalarni oshirishga yordam beradi. Bu jarayonlar talabalarning kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun mustahkam poydevor yaratadi. Zamonaviy ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash talabalarning kasbiy shakllanishini samarali amalga oshirishga yordam beradi. Ushbu texnologiyalar internet orqali ta'lim olish imkoniyatlari talabalarga o'z vaqtida va joyida ta'lim olish imkonini beradi. Bu metod o'z-o'zini o'qitish va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Talabalarga virtual muhitda amaliy tajriba orttirish imkoniyatini beruvchi simulyatsiya dasturlari ularning kasbiy ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Talabalarga shaxsiy rivojlanish rejalari tuzish imkoniyatini berish, ularning kasbiy shakllanishini yanada samarali amalga oshirishga yordam beradi. Bunda talabalar o'z bilim va ko'nikmalarini baholash uchun ma'lumotlar bazasini yaratadilar. Bu jarayon ularning kuchli va zaif tomonlarini aniqlashga yordam beradi. Talabalar o'z maqsadlarini belgilab, ularga erishish uchun reja tuzishadi. Bu jarayon ularning o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Xulosa:

Talabalarda kasbiy shakllanish va rivojlanish samaradorligini oshirish uchun turli pedagogik metodlar qo'llanilishi zarur. Faol o'qitish, amaliy mashg'ulotlar, innovatsion pedagogik texnologiyalar, mentorlik va shaxsiy rivojlanish rejalari kabi metodlar talabalarning kasbiy ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu metodlarni samarali qo'llash orqali ta'lim jarayonini yanada sifatli va samarali qilish mumkin. Talabalarning kasbiy shakllanishi va rivojlanishi, o'z navbatida, jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ta'limning mohiyati, maqsadi va mazmuni jamiyatning madaniy taraqqiyoti, fan-texnikasining rivojlanganligi, ishlab chiqarish texnologiyalarining amalga joriy etish darajasi hamda talabalarning kasbiy ko'nikmalarini rivojlantirish, ularni amaliyotga tatbiq etish kabilar bilan belgilanadi. Ijtimoiy munosabatlar, umumiy ma'lumotga bo'lgan talab va ehtiyoj,

talabalarning kasbiy tayyorgarligiga, ta'lim haqidagi qarashlariga qarab jamiyatning turli davr (bosqich)larida ta'limning mohiyati, maqsadi, mazmuni, tashkil etish shakllari, amalga oshirish metodlari va vositalari o'zgarib, takomillashib boradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Hamroeva M. Yangi pedagogik texnologiyalarva pedagogik mahorat. - T.: 2005
2. Кукушкин В.С. Совершенные педагогические технологии. - Ростов на Дону, 2003
3. Bozorova S. Oliy maktabda kasbiy yo'naltirilgano'qitish texnologiyalari. - T.:2006
4. Abduqudusov O. Kasb-ta'limi o'qituvchilari tayyorlashga integrativ yondashuv. Toshkent: "FAN", 2005.
5. N.X.Avliyoqulov. Zamonaviy o'qitish texnologiyalari. «Muallif» 2001.